

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Kaladnyja dumki

Nadychodziać Kalady — adno z najbolšych chryścijan-skich świat. Zahadzja rychtu-jucca ludzi naležna spatkać ja-ho i heta nia tolki ŭ żyćci da-mašnim, siamiejnym, ale tak-ža i ŭ żyćci hramadzkim. I sa-praŭdy, kali nastupajuc Kala-dy, tady światočny nastroj aby-maje usio żyćcio čaławieka. Wyraznym znakam hetaha — miž inšym — jość presa, u ja-kaj tady spatykajem artykuły, dzie ludzi wyrażajuc sens he-taha świata i źmiestam jaho-nym aświačajuc żyćcio swajo.

I dziŭna, światočny nastroj abyjmaje zwyczajna nia tolki chryścijan, ale tak-ža i tych ludziej, što prociŭ chryścijan-stwa, prociŭ idealistyčnaha świetapahladu tworać waroży lahier, jak heta napr. jość u SSRR. A tymčasam tam z na-dychodam kožnaha bolšaha chryścijanskaha świata adby-wajecca zwyczajna wialikaje swajho rodu tak-ža światočna-je ażyŭleńnie. U hety čas jak-ža tam zwyczajna ażyŭlajecca front tak. zw. biazbožnikaŭ, front baračby z relihijaj, hety čas tam — heta sapraŭdy wia-likaje świata relihii matarjaliz-mu nasuproc relihii chryści-janstwa. U hety čas i tam lu-dzi — takim ci inšym čynam — starajucca wyjści z ramak što-dziennaha šeraha żyćcia i, na-skolki heta mahčyma ŭ ram-kach palityčnaj kamunistyčnaj dyktatury, snujuc sabie niejki niawiedamy lepšy świat.

Hetkim światočnym nastro-jem čaławiek zwyczajna wyjaŭ-laje ahulny zakon postupu ča-ławieka, ahulny zakon jaho imk-nieńnia da nieahrańičanaha razwoju. Jak by čaławiek żyćcia swajho nie ŭjaŭlaŭ, jak-by da jaho nie adnosiŭsia — usioroŭ-na imkniecca i borycca, kab wyjści z taho żyćciowaha koła, u jakim jon ciapier znacho-dzicca i kab zdabyć nowaje, lepšaje sabie żyćcio.

Hety ničym niastrymany za-kon imknieńnia čaławieka da raźwićcia i postupu možna sa-bie pradstawić jak śpiral, jak pakručasty kruh, kancy jakoha miž saboj nia stykajucca, ale zachodzjać adzin za druhi, tworać nowyja kruhi, sami asta-jučysia zaŭsiody nie zamknio-nymi, zdolnymi da twareńnia dalejšych, bieskaniečnych kru-hoŭ.

Woś usio naša żyćcio, kali jaho razwažac z punktu zaku-nu jaho razwoju, sapraŭdy pa-dobnae da henaj bieskanieč-

naj śpirali, da bieskaniečnaha pakručastaha, witunicaj iduča-ha kruhu. Hetkimi pakručasty-mi kruhami sapraŭdy adbywa-jecca razwoj ŭsiaho żyćcia ludzkoha ŭ jaho ŭsich praja-wach: nawukowym, hramadz-kim, etyčnym, relihijnym.

Hety zakon swajho żyćcia paznaje čaławiek dwuma da-rohami: darohaj dośledu, ab čym świedča pradusim nawu-kowaje i ahułam hramadzkaje żyćcio, a tak-ža darohaj čystaj abstrakcyi, darohaj čysta du-chowaj ujawy, ab čym świedča pradusim relihijnaje adčuwań-nie świetu i jaho żyćciowych zakonaŭ. I adzin sposab dacho-džańnia zakonaŭ żyćcia i dru-hi adnolkawa śćwiardžajuc ad-nu i tuju samuju praŭdu, što čaławiek nikoli nia moža być całkom spakojny i ščaśliwy i što biazupynna imkniecca da štoraz lepšaha żyćcia, sapraŭ-dy henaje lepšaje sabie żyćcio tworačy.

Jość adnak ludzi, jakija ćwierdzjać, što historyja stała paŭtarajecca, wyrażajucy he-tym dumku, što ničoha nowa-ha na świecie nia bywaje, što faktyčna nia ma nijakaha po-stupu, što usie tak zwanyja zdabyčy ludzkoha rozumu i ahułam usia kultura — heta tolki paŭtareńnie taho, što ŭžo kaliści było. Tak napr. wydat-ny daśledčyk historyi i kultury Kitaju Hue wykazwaje ŭ swa-jej knižcy jašče ŭ siaredzinie minula-ha stalecćia, što tyja hramadzkija dumki, jakija ska-lychnuli Francyjaj, a jakija cia-pier realizujucca ŭ SSRR, u henaj najstarejšaj na świecie dziaŭšawie — u Kitai — byli ŭžo wiedamy ŭ XI st. Prawodziŭ tady tam kamunistyčnyja dum-ki niejki Wan-hańsi. Woś-ža historyja ŭ niekatorem značeń-ni paŭtarajecca sapraŭdy, ad-ny i tyja samyja dumki ŭ hi-storyi waročajucca nazad, ale nowy nawarot tejsamaj dumki zaŭsiody niasie z saboj niešta nowaje, asabliwa-ž niasie z sa-boj niešta nowaje realizacyja henaj dumki. Takim čynam po-stup i razwoj żyćcia ludzkoha adbywajecca biazumoŭna. Jas-na, što nia mała dadatnych, pa-stupowych staron musić być u kamunistyčnym ideale SSRR ŭ paraŭnańni z takim-ža ideałam u Kitai z XI st., asabliwa kali woźmiem pad uwahu realiza-cyju henych ideałaŭ. Wialikaja tak-ža roźnica dadatnaja, pa-stupowaja zachodzić tak-ža i ŭ

chryścijanskaj relihii, jakoj Kaladami światkujucca zakła-dziny, u paraŭnańni z usimi inšymi relihijami, choć i z ich nia mała čaho paŭtarajecca i ŭ chryścijanstwie.

Charakterna, što choć roz-na ludzi hladziać na żyćcio i postup, choć roznymi, časta nawat supiarečnymi, sposaba-mi boracca za żyćciowy po-stup, u apošnim adnak wyniku faktyčna prychodzjać da nieča-ha duža padobnaha, a nawat adnolkowaha, a heta usio za-tym, što adzin i tojsamy zakon kiruje ludzkim razwojem, ludz-kim postupam. Uwieś źmiest chryścijanskich Kaladaŭ u tym, što jany wyrażajuc imienna heny adwiečny zakon imknień-nia čaławieka da lepšaha żyć-cia, da żyćcia praŭdziwiejšaha, sprawiadliwiejšaha i pakazwa-juć darohi realizawańnia hena-ha imknieńnia. Chrystos dzi-cia nia značny, ubohi i słaby, a ŭ sutnaści rečy jon mahut-ny i biezhranična wialiki, bo jon Boh Čaławiek, ab jakim sapraŭdy možna skazać, što jon choć nia maje ničoha, ale usio maje. Nia maje ničoha, kali na jaho hladzieć tolki zwierchna, a maje usio, kali ŭbačyć u im jahonuju Božuju sutnaść, kali hladzieć na jaho mahčyma z najbolšym zapa-sam relihijnaj świedamaści, z zapasam unutranej duchowaj ujawy. Aŭtor hetych radkoŭ, spatykaŭ u adnym komuni-styčnym literaturnym twory ad-naho heroja, jaki ŭ zachop-leńni kamunistyčnym ideałam, skazaŭ: my nia majem ničoha i my usio majem. Aŭtor hena-ha literaturnaha tworcu ŭkłaŭ u wusny swajho heroja heny-ja słowy, wiedama, majučy na mecie wialikuju duchowuju świedamaść kamunistyčnaha ideału — nichto na ŭłasnaść nia maje ničoha, ale z ahulnaj ŭłasnaści maje usio. Krajnaś-ci, jak bačym, stykajucca, kali adna krajnaść i druhaja raz-hladajucca z wyšyni ŭnutranaj wialikaj świedamaści, z wyšyni świedamaści henaha zakonu razwoju čaławiektwa i zakonu jahonaha postupu.

Woś-ža hety zakon ma-je wialikaje, raščaje zna-čeńnie i dla Biełaruskaha Naro-du. Zakon hety — heta gwa-rancyja našaha adradžeńnia i wyzwaleńnia. Z našaha boku raschodzicca tolki ab štoraz bol-šuju stopień świedamaści he-naha zakonu.

Palohki sialanam u Litwie

Apošnim časam, kali ŭpali ceny na haspadarskija wyraby i źmienšyŭ-sia zahrańničny rynek, krychu pahorša-ła pałažeńnie sialan i ŭ Litwie. Heta pahoršańnie wyjaŭlajecca ŭ tym, što sialanie atrymliwajuc za swaje wyra-by trocha nižejšuju canu i što ŭsich swaich wyrabaŭ časam nia mohuc pradać. Dzieła hetaha trocha pahor-šyłasja splata sialanami swaich daŭhoŭ, splata padatkaŭ, pamienšyliasja zakupy i inš. Ale ŭrad ab sialanach nie zabyŭsia. Adrazu pačaŭ šukać spo-sabaŭ pałažeńnie sialan palepšyć. Het-kija sposaby znajšoŭ i ŭdziaŭ ich sialanam. Woś jany:

1. *Palohki sialanam u splatwań-ni daŭhoŭ.* Kab sialanie lahčej mahli splacić swaje daŭhi, Ziemski Bank daŭ 4.500 sialanam doŭhatermirowyja pazyki za duža maŭlja pracenty. In-šym sialanam, zamiest hrošaŭ, daŭ zastaŭnyja listy, jakimi jany mohuc placić swaje daŭhi. Aprača taho, sla-lanam, placičym swaje daŭhi akurat-na, predoužyŭ čas splaty na 6 hadoŭ i značna abnižyŭ pracenty. Jašče tre-ba prypomnić, što ŭsím sialanam źmienšyŭ na 10 proc. padatkaŭ za ziamlu, a sialanie, jakija iduc na chu-tery, padatku za ziamlu susim nia placiaca.

2. *Upardakawańnie cenaŭ.* Nia-daŭna ŭ Litwie arhanizawana adumys-ławaja ŭstanowa dzieła paradakawań-nia cenaŭ. Heta ŭstanowa daśledžwa-je ceny wyrabaŭ roznaha promyslu i pastanaŭlaje, skolk i za tawar moža brać kromnik. Hetaja cana abjaŭlajec-ca publična i ŭwa ŭsím kraj za ta-war placiacca adnolkawa. Chto ašmie-liwajecca brać daražej, toj bywaje šmat karany. Užo ciapier adnolkawaja i značna abnižanyja ceny na cehly, na štučny hnoj, karesinu, wotruby, skuru i na benzynu. Abličana, što dzieła źmienšańnia ceny tolki na wot-ruby i karesinu praz hod budzie da 2 1/2 milionaŭ litau aščaďnaści. Dzieła taho, što hetyja tawary kuplajuc ba-daj wyklučna sialanie, dyk hetyja 2 1/2 ml. litau astanucca ŭ sialanskaj kłašeni.

3. *Pabolšańnie sialanskich dacho-daŭ.* Urad starajecce, kab sialanie za swaje tawary atrymliwali wysokije i stelyja ceny. Ale zetym, što za sla-lanskija tawary, wywožanyja za hrani-cu, placiacca duža tanna i što ceny na ich duža źmiennyje, dyk urad he-nuju roźnicu cen, jakaja zachodzić miž platoj sialanam i pradožaj za hrani-caj, wypłačwaje z dziaŭšawaha skar-bu, sam zakuplajucy henaja tawary. Abličana, što, kab utrymać staŭlja i wysokija ceny, tolki za masła i jajki ŭ hetym hodzie ŭrad dapłaciŭ da 10 milionaŭ litau. Suma heta, wieda-ma, papyla ŭ sialanskija kłašeni.

4. *Inšyja palohki.* Aprača wyšej-aznačanych palohkaŭ, treba jašče ŭs-pomnić hetkija: a) pryšpiešanaja asuška bałotaŭ i zasiawańnie asušanach miascoŭ dobrymi luhawymi trawami, na što ŭrad wydaŭ 40 milionaŭ litau; b) ustanawieńnie staŭnych cenaŭ na lon i siamieńnie i paručeńnie skupić he-tyja tawary tawarystwu „Lietukes“, kab prywatnyja kupcy nie mahli sla-lan ašukać; c) wydańnie nowaha za-konu ab upardakawańni ziamielnych spraŭ, jaki jašče bolš źmienšaje pa-datki za ziamlu; d) pastanowa pawia-ličyć adskadawańnie za perezanuju, chworuju na suchoty, żywiołu.

Woś bačym, jak litouškaja ŭlada klapocicca ab sialanach.

Z „Musu Artojas“ 19.XI.1935. M. K.

Usim čytačom, supracounikam i spahadnikam „Biełaruskaj Krynicy“ z pryčyny nadychodziačych Kaladnych świat i Nowaha Hodu najlepšyja pažadanni składaje

Redakcyja „BIEŁARUSKAJ KRYNICY“.

Беларуская справа і валасныя рады

Ня глядзячы на тое сіта, праз якое падчас апошніх „выбараў“ у самаўрады пралазілі валасныя радныя — няма ў нас воласцы, дзе-б ня былі радныя беларусы.

Праўда, што туды ў большасці прайшоў (дзякуючы гэтакім „выбарам“) элемент найбольш пасыўны і наагул мала здольны да грамадзкай працы — аднак, нават, і гэтыя людзі павінны праводзіць тэя справы, да якіх яны маюць доступ.

Першым іхнім абавязкам ёсць тое, каб мець добры дагляд за грамадзкімі грашмі, каб з самаўрадавай гаспадаркі была карысць і для беларускага народа.

Даволі ўжо нашым радным выконваць нямыя ролі. Даволі сядзець на паседжаннях валасных радаў ціха і прымаць усё, што прапануюць войты.

Пара ўважна прыглядзецца да таго, што робіцца навокал і пара гаварыць аб тым, што зьяўляецца для беларускай вёскі неабходна патрэбным.

Гэтак, напрыклад, у апошнія часы валасныя ўправы пачалі закладаць свае валасныя сьвятліцы і бібліятэкі.

Здавалася-б, што рэч зусім патрэбная і карысная.

Аказалася, аднак, што й тут полёнізатарскія мэты.

Народныя грошы выдаюцца, каб папаўняць бібліятэкі выключна польскімі кніжкамі, а ў адчыненых сьвятліцах ладзіць польскія прадстаўленьні. З гэтага вынікае, што абавязкам радных беларусаў ёсць неадкладна дамагацца, каб за народныя грошы купляліся беларускія кніжкі — каб беларускі чытач быў задаволены ў сваіх культурна-нацыянальных патрэбах. Кніжак беларускіх ёсць коль-

кі хочаш, — трэба толькі пафаты гавацца валасным радам пры ўкладанні бюджэту вынесці пастанову пра закупы беларускіх кніжак.

Матыў гэтакіх дамаганьняў вельмі просты: там, дзе з беларусаў сыягваюць розныя валасныя падаткі, гэтыя самыя беларусы маюць праект карыстацца беларускай кніжкай, купленай за народныя грошы. Трэба дамагацца такжа пастановы беларускіх прадстаўленьняў у валасных сьвятліцах.

У выпадку, калі-б нашыя валасныя радныя выявілі малую зацікаўленасць да гэтай справы, дык беларускае нацыянальна-сьведмае сялянства павінна дамагацца ад іх сумленнага выканання сваіх грамадзкіх і нацыянальных абавязкаў, а калі-б і гэта не памагло — аддаваць іхнюю дзеяльнасць на суд грамадзкай апініі.

Справа беларускіх кніжак у валасных бібліятэках ёсць вельмі паважная і калі-б яна сабавалася валаснымі ўладамі, або раднымі іншых нацыянальнасьцяў — неадкладна трэба падаваць аб гэтым да ведама грамадзянства праз беларускую прэсу. Нашым-жа беларускім выдавецтвам у Зах. Беларусі радзім разаслаць ва ўсе валасныя рады каталёгі бел. кніжак, аб чым абвясціць праз газэты, каб ведалі ўсе радныя беларусы і каб на паседжанні Рады, узяўшы ў рукі гэтакі каталёг, дамагаліся выпіскі беларускіх кніжак і газэт.

Можна спадзявацца, што пры пэўнай энэргіі, як з боку радных беларусаў, так і з боку беларускіх выдавецтваў, можна будзе асягнуць дадатныя вынікі.

Радныя—беларус.

Біеларускія Рараты

У мінулыя нядзелу 15 h. m. адбыліся ў Віліні першыя біеларускія Рараты.

У Віліні жо́е звычай, што храмадзкія і профэсыйналыя арганізаваны, саюзы, цехі арганізуюць прад Каладзі ў Адвэнце набажэнства — Рараты.

Во́е згодна з hetым звычайем сіоleta адбыліся першыя біеларускія Рараты, зарганізаваныя Віленскім Біеларускім Ка́сцельным Камітэтам.

Рараты біеларускія былі ў параф. Літоўскім ка́сцелье шв. Мікалая. На набажэнства зьявіліся многа народу, піераважна работнікі, якія запэўнілі даволі абшэры ка́сцёл. Імша адправіў кс. Ад. Станкевіч. Падчас Імшы ка́сцельны хор співаў біеларускія надзінкі. Па́сла набажэнства кс. Ад. Станкевіч сказаў пабіеларуску ка́за́нне, яко́а ўча́снкі набажэнства праслухалі з вялікай ува́гай. Пры канцы быў прапаяны біеларускі-релігійны гі́мн „Бо́жа, што калі́с народы“.

За родную школу!

Аб патрэбе беларускім дзецям школы ў роднай мове пісалася ўжо многа ў беларускіх газэтах, пісалі аб гэтай патрэбе і некаторыя палякі, якія ўжо разумеюць, што польская школа ў беларускіх сёлах і вёсках свайго заданьня належна выканаць ня можа іменна таму, што яна школа польская, а беларусам патрэбная школа беларуская. Даказываць аб патрэбе беларусам беларускай школы зусім лішняе — аб гэтым ведаюць беларусы і ўсе людзі добрай волі. Беларусы-ж ужо раз выказалі свае пажаданні роднай школы — падалі дзесяткі тысячай дэкларацыяў школьным уладам за родную, беларускую школу.

Браты Беларусы! Падавайма нанова дэкларацыі за родную школу, дамагаймыся сваёй беларускай школы!

Жак.

Чытайце і пашырайце адзіны беларускі гаспадарскі часопіс „САМАПОМАЧ“! Пробныя нумары высылаюцца бясплатна. Адрас: Red. „Samapomach“, Wilnia — Wilno, Polackaja Nr. 9—4.

Kanhresy polskich sialanskich partyjaŭ

Ad taho času, jak паўста́ла ў Польшчы паліты́чная арганіза́цыя пад назова́м „Біеспартыйны Блок Супрацо́ўніцтва з Ура́дам“, у скаро́чанні B.B., усё іншыя паліты́чныя партыі musili „maŭ́ча́ц“ і пры́глядacca, як BB twaryla kult „biespartyjności“.

Біеспартыйны Блок у супрацо́ўніцтве з ура́дам выступа́ў, як адзі́нае прадста́ніцтва нia tolki polskaj hrամадзкі́а, але tak-жа ukraї́nskaj, niamieckaj, żydoўskaj і nawat біеларусkaj, — а знача́ і як репре́зэнтант наро́дных мienśа́сцiаŭ u Польшчы. Hety „Біеспартыйны Блок“ u парламанце ад 1928 h., як абсалутна́а там бол-ша́сц, ра́шаŭ ab usich sprawach polskaj dziárзавы і браŭ за hetuju палітыку адка́зна́сц.

Ціа́пler, па́сла заканча́ення h. zw. па́сламоўskaj ery, hety Біеспартыйны Блок па́шоŭ u „adста́ўku“ — арганіза́цыяна пiерастаŭ існава́ц — ра́звiа-за́сiа.

Па́сла ра́звiаза́ння BB, як арга-ніза́цыі, zamiast ideowaj біеспарты-на́сцi, да ча́го імкну́сiа hety Блок, па́чалі ў Польшчы адзiава́ц і tyja партыі, які́а здawáласiа, што zusim uжо byli ráсcі́sнуты́а „wielі́сaj“ BB.

Пры hetym treba adznáчы́ц, што macнeйшы́а polskі́а партыі, прыкл. Narodnáа Demokracы́а, nacі́sk BB wytrымалі pіeraмóжna і па́jšli sami ў nastupле́нне na hety Блок, па́сыра́жу́чы fašыстаўskі́а kлі́чы nadmіernа́а nacy-янална́а па́чу́сцiа.

Во́е-жа, за hetymi faktami, na naś pahlad, idzie nowа́а era ўнu-тра́ннх polskі́х nastóјаŭ, які́а twора́ц і nowuju eru polskaj паліты́кi. Dziela hetaha my і пры́глядajеmsiа da hetых „nowых“ ўнu-тра́ннх polskі́х nastóјаŭ.

Pad nacі́skam „біеспарты́на́сцi“ BB, polskі́а demokracы́а pacіарpіeła mocna — demokраты́чны́а hrupy pіera-сталі існава́ц, a na іch mіeјscy pa-jawі́sіа abo fašызm, abo radзіmy bałšавіzm.

U hetkaj woś паліты́чна́а атмасфе-ры pačына́юц nanowa арганіза́вacca dзiа́вe polskі́а sіаlanskі́а парты́а: „Stron-nіctwo Chłopskie“ і „Stronnіctwo Lu-dowe“.

Wincuk Adważny

6)

Hanuliny kłopoty

ČAŚĆ II.

VIII.

Woś daŭno Hanula pchniecca i sama z siabie śmiejaacca:

„Musі́c ja cіа́pler zdurnіeju

I saŭsіm zhublu nadzіeju?

Ja-ż, zdajacca, baba śmieła;

A ŭžo stolki napaciela,

Nachadzі́lasіа bіаz konca —

I pa soncy і da sonca...

Cі to ja saŭsіm durnaja,

Cі śwіet rozumu nіа maje?!“

Ŭ ciomny wiečar, na dzіewіatc,

Pryjšіа Hanna ŭ swajу chatu.

Biedna, celu noč śacіа:

I čaho-ż jana nіа śnіа?

Waŭkaluda, waŭkalaka,

Čorny kot, strašny sabaka

Jaje hryżіl, rwalі cіeła,

Ale... nіeјak nіe baіeła.

Praz son płakała, kryčala...

Adnym słowam, drenna spała.

Ŭ horle sucha, balać hrudzi.

„Ach, moj Bożánіeśta budzie?“

Kaжа Hanna. Tak і знала:

Nowaj napaścі čakała.

Pіeraд poŭdnіam, pad dzіesіatu

Woś zachodzі́c soltys ŭ chatu.

Da stała jak prystupі́sіа,

Zawіarcіeŭsіа, zakrucі́sіа,

Staŭ kapacca ŭ čornaj horbіe,

U papіerach: ŭ cełaj torbіe

Śmat bylo usіakaj drenі.

Razłażyŭ іch na kalenі,

Staŭ śukać, hіadзіeć, kapacca;

Dzіecі stalі pryhіadacca:

Nu, і dзіwa býo, dзіwa!

Pіsaŭ nіehta проста, krywa;

Іnшы hremзаŭ wіelmі drenna;

Tut napeckana admіenna,

Tam padpіsana čырwona —

Wun papіeračka zіalonal...

I nіа ŭsіe papіery roŭny:

Adny doŭhі, lіtar poŭny,

A druhiја duжа wіzki,

Paskładanyја, jak stużkі...

Dzіecі mіełі tut pacіechu.

Ale Hannіe nіe da śmіechu!

Jana wіelmі dobra знала,

Śto bіаda jaje čakała.

Trapiatala jejna serca:

Śto staіc u toј papіerca,

Śto woś soltys dakapaŭsіа?...

Sam u kні́zca padpіsaŭsіа

I pіaro padaŭ Hanulі.

Dzіecі toż bіadu pračulі,

Jak staŭleła matka tyја

Try kryży — saŭsіm krywyја.

Soltys toż byŭ nіewіasіoły;

Kaжа: „Śtraf pryjšoŭ sa školy:

Ty strymela procіŭ prawa

Paŭluka; dyk budż łaskawa

Zapłacіć pa parahrafu

Zalatowak dzіesіać śtrafu.“

— „Ja-ż za mora jechać mіeła!“

— „A mніe tut jakoје dzіeła?“

Kaжа soltys: „Ja nіа знају,

Ja zakony wypaŭnіaju:

Jak zapłacіś, dyk ważmіsіа —

Tut jaśče raz padpіsіsіа.

A jak nіe — nіа budu sporyć:

Sekwestratar pahaworyć

Tut z taboju, mаја panі.

Budż zdarowіeńka, waspanі!“

Soltys zhrob papіery ŭ horbu,

Sklaŭ nazad sabіe u torbu

I ŭ darohu staŭ zbіracca.

Hanna stała z іm spracacca;

„Paŭluka zabраła z školy,

Bo saŭsіm byŭ bosy-hoły.

U darohu wyjażdžała;

Tolki woś jaśče čakała,

Keb zdabyć papіery synu,

Pakul jechać ŭ Arhіentu.“

A u škole śto-ż tam wucać?

Tam dzіacіeј daremna mučac:

Da nawukі Paŭluk łasy,

Dy nіаma čačwіortaj klasy!

Trecі hod u trecіaj klasіe...

Tut Hanula jak ŭzіа́lasіа,

Jak da soltysа prystala,

Kułakom pad nos matała...

Dyk nahnala jamu strachu...

Soltys torbu zhrob pad pachu,

Adstupіŭ na cełym froncie

I prapaŭ na haryzoncie...

IX.

Ŭsіo kanіec na śwіecіe maje.

Naša Hanna (nіe śwіataja!)

Była wіelmі znarwawana.

Pіerastala: „prośo, panal!“

Prasіć, płakać, zabіwacca;

Іnakś stała dabіwacca.

Parahrafy pіeraznala,

Dyk swaryłasіа, kryčala —

Nіe baјalasіа nіkoha.

Woјt byŭ nowy, dyk і toha

Tak uzіаła ŭ abaroty,

Śto nahnala sіomy poty

Jamu bіednamu. Nіа wіedaŭ,

Śto rabіć? І nіe abіedaŭ...

Hanna, choć і bіezbaronna,

Jak Judyt starazakonna,

Śto pačuoŭsы moc nіаzmіernu,

Tamu knіazіu, Holofernу,

Haławu mіаčom adсіełta,—

Pryhrazіŭsы woјtu pіekłam,

Wіelmі złajala u wočy.

Try dnі pośle і try nočy

U chałodnaj prasіadзіełe;

Cełaj hminіe nadajela.

Dyk woјt nowy — duжа rupny

I łaskawy і dastupny —

Zara z babaj pahadzі́sіe:

Nіа kryčau bolś, nіe swarysіа,

A ustawaм nasuprocіŭ

Ŭsіe dyskusіі skarocіŭ.

Sprawa skončыłaś farmalna:

Woјt zasteŭ afіcyјalna,

Padpіsaŭsіа; na astatku

Pryłażyŭ swaju płacatku.

Ŭžo byлі cіа́pler hatowy

Ŭsіe papіery Paŭlukowy:

Pašpart tak-жа byŭ nіа prosty —

Tak jak blіn, płacac Starosty;

Іnшы znakі zahranіčny,

Adnym słowam — pašpart „ślіčny“!

Nі to sіnі, nі zіalonу,

Ŭsіe zapіsany іmіony:

Pakazala ŭsіm znajomym —

Była baba ŭ nіeblіe sіomym.

X.

„Budż łaskawa, mаја mіа“, —
Hanna Ruzіu poprasіа:

„Pasiadzi unaśaj chatca.—

A ja muśu rażwіtacca

Z tymi-sіmі swajakamі;

Paŭluk tak-жа poјdzіe z namі.

Astajacca adna chatca.

Ty-ż, zdajacca, nіe zaniata.

Ja da wiečara wіarnusіа.

Tabіe tak-жа adpłacіsіа.

Tam u chacie kufar z jeжај

I wuzіoł lażyć z adзіeжај;

Koś і іnшы ważny rečy

Stajać ŭ chacie kala pіečy.

Zaŭtra ŭ hetuju hadzіnu

Wyjażdżajem ŭ Arhіentynu.

Pasiadzi, sіastryca mіа!“

Hanna Ruzіu tak prasіа.

Ruzіа—dobraја kabіeta,

Dyk zhadзіlasіа na heta.

Była Ruzіа udawoју.

Mіeła syna

Kanhres „Stronnictwa Chłopskaha.“

Polskaja partyja „Stronnictwo Chłopskie“ dla Biełarusu wiedamaja, — jana abiacala našym sialanam za hałasy na wybarach šmat čaho, ale ŭ Sojmie pasły hetaj partyi padtrymliwali polskaje asadnictwa na našych ziemiach.

Raściscnutaje „Stron. Chłopskaje“ razmacham „cieżaru“ BB, pašla „adstaŭki“ apoŭniaha, pačalo nanowa arhanizawacca i papraŭleć swaju partyjnuju kanstytucyju — prahiamu.

Pašla prymusowaha doŭhaha arhanizacyjnaha biazdziejańnia 24 i 25 listapada sioleta adbyŭsia ŭ Waršawie pieršy „kanhres“ hetaj partyi, na jaki ŭ usiaje Polšcy sabralasia 57 pradstaŭnikoŭ.

Hety „kanhres“ polskich „chłopuw“ zajawiŭ, što pojdzie ŭ masy polskaha sialanstwa, a tak-ža i ŭ masy sialanstwa biełaruskaha, lietuškaha i ukraińskaha z prahramaj proletarskaha žmiescu, jakaja ŭ hałoŭnych swaich metach pakazwaje hetaki šlach:

„Stronnictwo Chłopskie stojąc na gruncie niepodległości Państwa Polskiego dąży do ustanowienia i utrwalenia w niem silnego rządu chłopsko-robotniczego, opartego na zaufaniu całej klasy pracującej“...

„Stronnictwo Chłopskie dąży do bezpłatnego przejęcia przez chłopów wszystkiej ziemi państwowej, obszarniczej i kościelnej i zaprowadzenia na niej gospodarki spółdzielczej z pozostawieniem sposobu dalszego władania współwłaścicielom“...

H. zw. narodnym mienšasćiam ŭ Polšcy reformawanae „Stronnictwo Chłopskie“ pryznaje: —

„pełne równouprawnienie obywatelskie i polityczne dla mniejszości narodowych z jaknajwiększą autonomią“.

Z hetych prahramowych postulaŭ my bačym, što „Stronnictwo Chłopskie“ zmieniajućy ŭ prahramie meta- imknieńiu socyjalnaje, trymajecca imperyjalistyčnej polskaj palityki dalej.

Słowam, nowaje „maje jści starym ślachem, asabliwa ŭ adnosinach da niepalakoŭ—dla ich „Str. Chł.“ pryznaje tolki aŭtonomiju.

Kanhres „Stronnictwa Ludowaha.“

Pašla „kanhresu“ praletarskaha „Stronnictwa Chłopskaha“, adbyŭsia ŭ

Waršawie 7 i 8 h. m. Kanhres „Stronnictwa Ludowaha.“ Na hety kanhres prybyło ŭ usiaje Polšcy kala 450 pradstaŭnikoŭ hetaj partyi, miż katorymi St. Thugutt i M. Rataj — b. marša- lak Sojmu.

Hety Kanhres swaimi deklaracy- jami zajaŭlaje, što „Stron. Ludowe“ nia budzie ani arużžam kleru, ani masonaŭ i nia budzie zlučwom ani z marksyzmam ani z fašyzmam. Metaj „Strn. Lud.“ zajaŭlaje Kanhres, jość demokratyzm. Pry hetym Kanhres ad- značaje, što „Strn. Lud.“ budzie zmahacca z usialakaj dyktaturaj i nia pojdzie na supracoinictwa ani z en- dekomi nacyjanalistami, ani z inšymi fašystami

Na čale hetaj partyi stanuli: Thugutt, M. Rataj i inšyja. U C.K. „Str. Lud.“ wybrany tak-ža W. Witos, jaki ciapier prabywaje zahranicaj razam z inšymi dziejačami zasudžanymi ŭ h. zw. bieraściejskim procesie na kary wastrohu za dziejaść u h. zw. „Cen- trelewie.“

Z wyšej apisanaha bačym, što polskija sialanskija partyi pačynajuć ażyŭlać swaju dziejaść, jakaja, zusim mahčyma, moža ŭzraści da takoj siły, jakaja budzie mieć wialiki ŭplyŭ na kiraŭnictwa dziaŭaŭnaj polskaj palitykaj. Pry hetym treba adznačyć i toj fakt, što miż hetymi partyjami jość imknieńie stwareńnia supolnaha sia- lanska-rabotnickaha frontu.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ

Выстаўка рысункаў і маляр- ства мастака беларуса. На другі дзень калядных свят (чацьвер 26.XII.35) у памешканні пры вул. Міцкевіча 7 а гадз. 13 ай будзе адчынена выстаўка рысункаў і ма- лярства ведамага мастака белару- са грам. Пётры Сяргіевіча. Выстаў- ка адчынена будзе кожны дзень ад 10 да 16 гадз. да дня 8 студня 1936 году. Уступ на выстаўку 50 грашоў, для моладзі—20 гр.

„Калосья“ кніжка 4-ая вый- шла ўжо з друку. З краснага пісь- менства зьмешчаны найнавейшыя творы юбіляроў: Купалы, З Бяду- лі, далей Н. Арсеньевай, Бярозкі, М. Машары і інш. У навуковым адзеле зьмешчаны артыкулы: Ад. Станкевіча, Ул. Талочкі. М. Пяцю-

Francuska-anhielskija plany padziełu Abisynii ŭ Lizie Narodaŭ

U prošłym numary „Bieł. Kr.“ my pisali ab planach padziełu Abisy- nii, kab spynić wajnu ŭ Afrycy. Plan hety, pakulšto, zusim nia ŭdaŭsia. Su- proć hetkaha projektu „miru“ wostra wystupiŭ negus—car Abisynii i pie- radaŭ hetuju sprawu ŭ Lihu Narodaŭ. Suproć hetaha „mirnaha“ projektu

Wialiki palityčny praces u Waršawie

Bolš miesiaca ŭžo sudzić ŭ Waršawie ukraińcaŭ, zapadazronych u prynaležnaści da terorystaŭ—nielehal- naj arhanizacyi OUN i abwinawača- nych u zabojstwie ministra Pierackaha.

wykazalisia mnohija palityki anhiel- skija i inšyja. U kancy hety projekt „pamireńnia“ Italii z Abisynijaj staŭ- sia zusim nieaktualny. Akančalnae słowa ŭ hetaj sprawie skaža Rada Li- hi Narodaŭ, jakaja hetuju sprawu cie- pier rozhladaje.

Užo daprašanyja ŭsie šwiedki. Praces na kaladnyja šwiaty spynieny i ŭznowicca 27 h. m. Da Nowaha Hodu hety praces maje zakončycca.

Amnestyja ŭ Sojmie i Senacie

U prošłym numary my padawali, što projekt amnestyi padany ŭ Sojm. Woś-ža praz Sojm amnestyja prajšla i pieradana ŭ Senat, jaki 20 h. m.

jaje biez paprawak pryniaŭ. Takim čynam amnestyja ŭžo ha- towaja i treba spadziawacca, što za- raz-ža budzie abwieščana.

Roznyja wiestki

Z UKRAINSKAHA ŽYĆCIA.

Zwalnieńie ukraińcaŭ z Berezy Kartuskaj. Z lahieru adasableńnia ŭ Berezie Kartuskaj 13 h. m. zwolnili troch ukraińcaŭ: Mirona Hołojada, ja- ki prabyŭ u lahieru 17 miesiacaŭ, Uładzimiera Huta, jaki prabyŭ 3 mie- siacy z paławinaj, Jazepa Jaryša, jaki prabyŭ tak-ža 3 miesiacy z paławinaj.

U lahieru adasableńnia astaloŭsia jšče 72 asoby — 47 ukraińcaŭ, 7 en- dekaŭ i inš.

Z POLŠČY

„Paiohki“ ŭ strachoŭcy. Dyrek- cyja Strachoŭki robić palohki ŭ sple- cie strachowačnych śmiedak, dyk za heta majem prawa i źmianšać wyplatu

кевіча і інш. Багаты адзел рэцен- зыі і хронікі. Складка ў год 4 эл. Адрас: Вільня, Завальня 1—2.

„Беларускай Крыніцы“ наступ- ны навагодні нумар выйдзе з да- тай 8 студня 1936.

paharelcam. Słowam, „palohka“ kru- hawaja — mienš aplaty, ale ŭ nia- ščaści mienš i dapamohi.

Z carkoŭnaha pahostu. U swoj čas my pisali, što ŭ Polšcy ŭ Prawa- słaŭnaj Cerkwie ŭwiedzienny zachodni abra- d. U niadzielu 18 h. m. u Warša- wie adbyŭsia ŭračystaje pašwiačėńnie kaplicy prawasłaŭnaj parafii zachod- niaha abra- d. Na pašwiačėńni kaplicy byli prawasłaŭnyja biskupy, jakich na hetuju ŭračystaść bahaslawiŭ Mitrapa- lit Dzianis. Kazaŭni da narodu ŭ he- taj kaplicy prawasłaŭnyja świašćėnniki haworać papolsku.

Polski prawasłaŭny kalendar na 1936 hod. Wyjšaŭ z duku ŭžo čarhowa treci polski prawasłaŭny ka- lendar-knička. Hety kalendar na 1936 h., taksama jak i ŭ prošłych hadoch, pra- značany dla prawasłaŭnych palakoŭ. Pryslužnyja papy nie palanujucca he- ty kalendar pašyrać i siarod biełaru- skaha nasielnictwa.

Siabry KPZU zasudžanyja na dašmiertnuju katarhu. KPZU — (Kamunistyčnaja Partyja Ukrainy) pa-

Ruzia časta chwalić Boha:
Roznych pieśniaŭ znae mnoha.
Niama času nawiet śleści.
Pačynaе waryć jeści.
I, jak stawila sahančyk,
Pačala prytym ražančyk;
I tak pieśniu razciachnuła,
Što nia bačyla, nia čula,
Čym Wincuk tahdy zajmaŭsia.
A jon ŭ knižkach zakapaŭsia:
Čytaŭ celuju hadzinu,
Druhoj tak-ža paławinu.
Pisaŭ roznyja kawalki:
Słowy, litary i pałki.
Byŭ Wincuk chłapčyna zručny;
I ŭžo taki nawučny,
Što patrapiŭ padpisacca!
Z taho radaśc była matca.
Jašče bolš jaho lubiže,
Choć jašče časami biła.

Jak ŭžo kipiē sahančyk,
Ruzia končyla ražančyk.
Jak Litaniju piajala,
Krupnik lyžkaj pamiašala;
Tut sypnuła soli kryšku,
Žiała krupniku u lyžku,
Trochi smaku kaštawala
I... Litaniju kančala.

A Wincuk, jak rozmachaŭsia,
Žiaŭ i sprytne rašpisaŭsia:
Pierš ŭ sšytku, a pośle ŭ knižca,
Na stale, talerce, lyžca;
Pośle bačyć — mała tolku —
Hladź! papjery u prystolku...

Pakul matka krupnik waryć,
Syn pa ŭsich papierach žaryć:
Jak da pašpartu dabraŭsia,
Razoŭ dwaccać padpisaŭsia.
Ŭ inšym miejsy naš „wučony“
Lapnuŭ dźwie, ci try „warony.“
Fatahrofii adkleiŭ,
Hulaŭ z imi, aŭ pasiejaŭ
Niehizie ŭ sieniach. Na astatku
Žiaŭ i wyrazaŭ piačatku.

Jak byŭ krupnik na talercy,
Chłopčyk strach pačuŭ u sercy:
Schawaŭ sprytne ŭsie papjery
U prystolak; sam biazmiery
Tak spałochaŭsia čahości —
Aŭ zrabilasja z im... štości...

Ruzia zara swajho zucha
Zakručila tut za wucha;
Nia zmyliŭšy adnak tonu,
Dalš ciahnuła antyfonu.

XI.

Zaŭtra rana ad śniadańnia
Pačalosia raŭwitańnie:
Ŭsie susiedzi, ŭsie susiedki,
Chłopczy, dzieŭki, małaletki
Tut syšliŭsia raŭwitacca.
Woś nia mohućy strymacca,
Baby plačuć tyja-sija.
Dzieci biehajuć małyja;
Chłopczy-šelmy, choć i bosi,
Užo kurać papiarosy.
Staryki stajać, haworać,
Lulki kurać, kryšku sporać —
Adnym słowam, jak čto znae,
Tak Hanulu paciašaje.

—Ty-ž hladzi tam—aściarožna,
Bo ŭ wadu zwalicca možna.“
—Niebiašpiečnaja kraina,
Taja waša Arhientyna;
Tam, jak kažuć, ludajedy,
Mor, haračka, rozny biedy...“
—Ludzi tam takija samy,
Ale chodziać ŭwierch nahami.“
—Dosyć tutaka wiarzolić—
Jazyki sabie mazolić!“
—Na mužčyn kryčyć Antola.
—Što, tut babskaja niawola?
A jak ty platkuješ rozna,
Dyk table ŭsio heta možna?“
Pačalisia žarty, spory;
A z mužčyn dyk nikatory
Tak daścipna padcinali,
Što ŭsie ludzi rahatali.
—Ŭwierch nahami, kaža, chodzjać
Baby z chataŭ nia wychodzjać:
Wielmi stydna pakazacca,
Bo z ich buduć tam śmiajacca.“
Hetak dalej biez razharu,
Aŭ dejšli iznoŭ da sporu.
Chłopczy koš wynosić z chaty,
Pamahajuć im dziaŭčaty;
Ŭsie susiedzi, jak stajali,
Caławacca z Hannaj stali.
Tut z Michasiaj abnialisja.
Słozy bujny palilisja...

Woś Hanula kryž zrabila
I Chrystusa pachwila.
Raźmišćilisja na wozie,
Zara buduć u darozie...
Aŭ tut: „Stoj! pastoj, kabyła!...
Hanna „dowid“ swoj zabyła.
—„Skoć, Paŭluk, dyskora, skora!“
Hanna synu tut hawora:—
„U prystolku tam schawany
Ŭsie papjery jość sabrany...“
Woś prynios Paŭluk papjery.
Hanna mała daje wiery:
Stała ich pierahladaci
I na palcy rachawaci.
Ich usie napamić znała:
Kožna z ich joj kaštawala
Šloz, chadni i zlotych mnoha.
Hanna našaja, niaboha,
Aŭ ŭzdychnuła pry ŭspaminie
Ab tym wojcie, ab toj hminie...
Hladź dalej! „Što heta značyć?“
Hanna znaki niejki bačyć,
Što ich pierš tut nia bywala.
—„Hlań, Paŭluk!“—jaho spytała:
„Niešta niejkaje pisana...
Woś papieračka parwana.
A sam pašpart biez piačaci...“—
Tut Hanula kali chwacie
Paŭluka swajho za wucha:—
„Ty zrabiŭ usio, psiajucha!“

Paŭluk ŭ plač; pačau bažycca,
Što nia znae. Tut pa nitca
Stali sprawu raźbiraci —
Winawataha šukaci.
I dajšli: byŭ dokaz jasny,
Winawaty — Wincuk Ščasny.
Ruzia syna adściabala.
Ale sprawa ŭsia prepała.
„Ŭsia rabota, ŭsia pakuta
Była raptam tut papsuta.
Pašpart speckany, parwany...
Dyk i los byŭ zmarnawany.
Žal abniaŭ usich susiedaŭ.
Ale z ich ničto nia wiedaŭ,
Što paradzić ŭ toj niadoli.
Razychodzicca pawoli
Stali ludzi. Hanna z bolu
Dała słozam swaim wolu.
Jak na pašpart pahladziela,
Dyk adrazačku samlela...

XII.

Hanna zaŭtra, pośle šwiata,
Jak by z kryža była źniata:
Ale ŭsio-ž tyki ustała,
Nawiet plakać pierastała.
A nabraŭšysja achwoty,
Zara stała da raboty:
To paroła, to sšywała —
Kouдру celuju parwala.
Hladziać dzieci, stali sporyć,
A jana nie zahaworyć:
Na dzieciej hladzieć nia choča,
Dy pad nos sabie marmoča...
Pośle pašpart jak schwaciła,
Dyk z im doŭha hawaryła...
Dzieci ŭ kryk: „Ach, Matka Boska!“
Tut prybiehła cela wioska:
Hladziać ludzi—dziwa, dziwa!
Kryčyć Hanna na ich, krywa
Pahladaje, kosić wočy,
Dy usio pad nos barmoča.
Pašpart k' sercu prytułala...
Dyk usim tut jasnaja stała,
Što Hanula zwarzaciela.
(Woś jakoje wyšla dzieła!)
Wafasy jak raspuściła,
Dzieciej strašyla; nabiła
Paŭluka; a jak Michasia
Baranić jaho ŭziałasia,
Matka joj takoha čosu
Zadała, što juchu z nosu
Joj spuściła. Dosyć hora
Mieli dzieci. Hanna skora
Pieraputała paradki;
Dyk zraklistia dzieci matki.
Woś Paŭluk pajšoŭ na službu;
A Michasia ŭwajšla ŭ družbu
Z adnym chłopcem. Zamuž skora;
Pajšla; šlub woś byŭ... učora...

—o—

I ja tam byŭ, ŭsio heta bačyŭ
I ŭsio śpisaŭ, i ŭsio adznačyŭ,
Kab Wam skazać, maje mileŭki,
Bratočki, Siostry daražeŭki.

Kaniec.



dobnaja, jak u nas KPZB (Kamunistyčnaja Partija Zachodniaj Bielarusi). Tolki KPZU dzieiŭ na terytorii etnohrafichnaj Ukrainy, a KPZB — na terytorii etnohrafichnaj Bielarusi pad Polščaj. KPZU i KPZB majuć adnu metu.

Woś KPZU pakarała anehdaj swajho siabru, niejkaha Sobowiča, śmiercioj, katoraha rastralali Mikałaj Pawluk i Pawał Marcenjuk. Akružny ž sud u Łucku, na Wałyni zasudził Pawluka i Marcenjuka za hetkaje zaboistwa Sobowiča na daśmiertnuju katarhu.

Z ZAHRAICY

Čechasławacyna. Prezydent Masaryk 12 h. m. padaŭsia ŭ adstaŭku. 18 h. m. abdyllisia nowyja wybary prezidenta. Na prezidencki pasad respubliki wybrany dahetulašni biazmienny ministr zahraicnych spraŭ Dr. Edward Beneš.

Madziarščyna. Byušy ministr Jan Bud pša ŭ hazecie „Pesti Naplo“, što ŭ Madziarščynie ciapier uzrastajuć silnyja rewelucyjnyja nastroi. Treba wiedać, što tam panuje žorstkaja dyktatura. Urad zusim ścisnuŭ ruch hramadzan.

Padzieł Kitaju. Japonija dzielić Kitaj na častki i hetak umacoŭwaje swaje tam palityčnyja i haspadarčakanamičnyja ŭplywy. Kitajski maršał Čang-Kaj-Sek zhadzisja z japoncami na aŭtanomiju paŭnochnaha Kitaju ina zaklučeńnie sajuzu Kitaju z Japonijaj i Mandžurijaj.

Ehipt. My pisali niadaŭna ab wyzwolnaje barabie ehipcian. Apošnimi časami pryšli wiestki, što ehipska nacyjonalisty pieramahli — karaleŭskaja ŭłada wydała dekret, jakim ustanawiajeca skasawanaja niadaŭna kanstytucyja z 1923 h.

Niamiečcyňa. Nadowlačy ŭ Berlinie dziaŭaŭny kat zhadna z prysudam siakieraj zarubaŭ kamunista Rudolfa Claussa, jakoha narodny trybunał 25 lipnia 1935 h. za dziaŭaŭnuju zdradu zasudził na karu śmierci.

Sawieckaja Ukraina. Aficyjalny orhan Sawieckaj Ukrainy „Wisty“ ab sioletnich uradźach, miž inšym, piša hetak: — Sioletni uradźaj lepšy za letašni (1934), ale zbožža my dastali pry pomačy kanfiskataŭ, zmahajučysia biez miłaserdzia i biazupynna z worahami sawieckaha lađu.

Z WILNI

Wystupili ci „padalisia ŭ adstaŭku“? Pašla žlikwidawańnia h. zw. bielarskaha „Centrasejuzu“, tyja-ž samyja siabry na čale z Antonam Łuckiewiczam i R. Astroŭskim załažyli takuju-ž ideolohična arhanizacyju T-wa Bielarskaj Aświety — T.B.A. U henym T-wie rašajučy ŭplyŭ adrazu mieŭ R. Astroŭski. A. Łuckiewicz z swaimi prychilnikami dasiul cicha padparadkawoŭsia ŭ T.B.A. Astroŭskamu. Ale woś, pašla hramadzka ab ichniaj supolnaj dziejnaści prysudu i pašla wyjaŭleńnia hramadzkiej apinii ab „herojach“ hramadzka pracesu, Anton Łuckiewicz z kumpanami

Пісьмы з вёскі

Аб жыцці ў нашай вёсцы.

Занарач, Пастаўскага пав. Наша вёска ладная — мае каля 60 хатаў; людзі ўсе праваслаўныя беларусы. У нашай вёсцы ёсьць польская школа, у якой вучацца папольшу нашыя беларускія дзеці. Нам патрэбная беларуская школа. У нашай вёсцы ёсьць царква. Нацыянальна сьведомых людзей у нас ня шмат. Многія ўважаюць сябе за „рускіх“ і „рускай веры.“ У гэтакай цемнаце нашыя людзі ўпорыста трымаюцца царкоўнай расейшчыны, хоць гаварыць парасейску зусім ня ўмеюць.

Зусім інакш стаіць справа ў в. Стахоўцы — гэтая вёска слаўная на ўвесь прыход. У гэтую вёску йдзе шмат газэт, якія чытаюць і старшыя і моладзь. Туды йдуць беларускія газэты — „Бел. Крыніца“, „Шлях Моладзі“ і інш. За гэта тae вёскі надта ня любіць занарачкі поп, які на стагоўскіх людзей злue, наракае і ix не ўважае. Гэты поп вёскі Стахоўцы і з языка ня спускае. Але нашага папа не ўважае ўвесь прыход, бо ён масквафіл і займаецца польскай палітыкай. У царкве да народу гаворыць наш поп прапаведзі парасейску, а народ амаль зусім не разумее. Нацыянальна сьведомыя беларусы ў царкве перастаюць хадзіць, бо ў царкве расейшчыня і вялікарасейскі дух. Ужо даўно трэба, каб у нашай царкве гаварылі да народу прапаведзі пабеларуску, бо ня толькі стахоўскія сяляне ня ведаюць расейскай мовы, але ня ведаюць яе і ўсе занарачкі прыхаджане.

Браты, дамагаймась роднай мовы ў царкве, дамагаймась прапаведзяў пабеларуску. Дамагаймась такжа для нашых дзяцей роднай беларускай школы. Ів. Б—га.

Našaja šwiedamašć.

Rasła, kala Žodzišak, Wialejskaha paw. Našaja wioska lažyć kala slaŭnych Žodzišak. Wioska našaja wialikaja, maje jana kala 500 žycharou. U nas usie bielarusy, aprača wučyielki polki. Nacyjanalna ŭ nas usie šwiedamyja, ale nia ŭsie dziejnyja.

zajaŭlajuć praz „Kurjer Wilenski“, što jany z T.B.A. wystupajuć.

Biezrabocicie. U minulyim tydni ŭ Wilni było 5.400 biezrobotnych.

PADZIAKA.

Hetym składaju šcyruju padziaku Poważanamu Ajcu ADAMU STANKIEWIČU za św. Imšu i eksportu z kaścioła św. Duchy na moŭilki Rosy niabožycy majej macy.

Antoni Chodźka

Wilnia, Bonifratraŭskaja 4—3. 20.XII.35.

Starejšyja nie daceńiwajuć knižki i hazy, ale nie pieraškadzajuć karystacca knižkaj i hazetaj malodšym. Na našuju moładź polskija arhanizacyi nijakaha ŭplywu nia majuć. Polskaja škola, u jakoj wučacca našyja dzieci, mała daje karyści. Šiarod moładzi wučuwajeca silny bielarski nacyjanalny duch. Moładź nia maje pačucia religijnaha i skłonnaja da biezbožnaści. Polski kšiondz nijak nia moža zrazumieć bielarskaj moładzi i dzieła hetaha takaje razdwejnie miž moładziaj i duchoŭnymi pastyrami. Našyja ludzi nacyjanalna šwiedamyja, dyk treba nam i školy bielarskaj i nawučańnia relihii pabielarsku.

Kraŭiwa.

Дбайма аб моладзь.

Сеньківічы, Косаўскага пав. Далёка разыходзіліся чуткі аб нашай вёсцы, калі была „Грамада“ і Т. Б. Ш. Гурток ТБШ у нашай вёсцы вельмі добра разьвіваўся — была беларуская бібліятэка, выписвалі беларускія газэты, часта ладзілі беларускія прадстаўленьні і ўжо меліся пабудавачь народны дом, але не змаглі выканаць пастваўленых уладамі вымагаўняў; дзерава прыгатаванае на будоу народнага дому так і гніе безкарысна.

Да 1934-35 школьнага году ў нас у польскай школе вучылі дзяцей і пабеларуску; у многіх вёсках нашага павету былі школы двумоўныя — утравістычныя — польска-беларускія. Цяпер каля нас ня чуваць ані аднае такой школы.

Моладзь нашай вёскі цяпер ня мае ніякай арганізацыі. Было заснаваўшыся польскае „кулка“, але гэтага лета развалілася. Наша моладзь польскімі арганізацыямі ня цікавіцца, дык польскія „кулкі“ ў нашых вёсках і не разьвіваюцца. Афіцыйна нібы ёсьць у нашых вёсках польскія арганізацыі, якія складаюць польскія вучыцэлі, але яны існуюць толькі на паперы — працы ў гэтых „арганізацыях“ няма ніякай.

Мясцовая моладзь на звычайных вечарынах — забаўляецца і абмяняецца думкамі; на гэтакіх вечарынах моладзь пae беларускія песьні і дэклямуе беларускія вершы.

У нашай вёсцы ў гэтую зіму польская школьная настаўніца ладзіць вечаровыя курсы для сваіх гадунцоў, якія хадзілі па 5—7 гадоў у польскую школу, але гэтыя гадунцы на курсы ня хочуць хадзіць; гэтыя падручкі цікавіцца ўжо шырайшымі і большымі справамі, чымся гульня ў „сьлепа бабка“ або аднагалосная песня „в поне-дзельк рано.“

Дарагая моладзь, выпісвай беларускія часопісы для моладзі „Шлях Моладзі“, сарганізуй сваю беларускую бібліятэку і гэтак прасьвячайся саматугам.

Бацькі і апякуны малалетніх дамагаймась роднай беларускай школы для нашых дзяцей. Гэткай дамаганьні пасылайма ў рэдакцыі газэт, каб аб гэтым друкавалі, пасылайма ў цэнтралі беларускіх арганізацыяў і падавайма школьным уладам дэклярацыі на беларускую школу.

Прыяцель моладзі.

Naša pošta

Kazarowič. Piśmo atrymali, prośbu spaŭniajem; za korespondencyju dziakujem, skarystajem, piścyie čaścicie. Knižki Wam, jak stalamu supracoŭniku, dadziom, prynahodzie praz kaho-kolečy pierašlom, bo poštaj pierasyłać doraħa budzie kaštawać.

Bužanski. Atrymali, dziakujem, nadrukujem pry pieršaj mahčymašč. Wašaja zaŭwaha zusim prawilnaja.

Toj Samy. Atrymali adno i druhoje. Ab pieršym pahaworym pry pieršym spatkańni, z druhoħa, na žal. biez paprawek skarystać nia možam.

Smolk. Atrymali dwa, adzin ciapier drukujem, druhi ŭ nastupnym numary „pozdzie. Pastarajemsia prośbu spoŭnić ale chiba pa Kaladach, bo ciapier nadta nima času. Ab školnaj sprawie treba pišać, piścyie i Wy.

Warski. U sprawie chatniaha nawučańnia dziaćiej pabielarsku nijakaha ni dzie dazwołu brać nia treba. Za nawučańnie dziaćiej chatnim sposabam pakarać nia mohuć.

Kikiel. Wy ćwierdzicie, što pacikawiliśa našaj hazetaj i wypiswajecie jaje na žadanie susiedziaŭ; dyk i čytajcie jaje hetym susiedziam. Piścyie korespondencyi ŭ hazetu ab žyćci ŭ Was.

Выйшла з друку кніжка

Шляхам змаганьня

зборнік вершаў Ул. Казлоўшчыка. Выданьне „Новага Шляху“. Цана 75 гр. Выпісваючыя ня меней 10 экз. плацяць па 50 гр. за кніжку. Выпісвайце!

Wilno, Bołtupskaja 14—6 Рэдакцыя „Новага Шляху.“

Грамадзяне, пасьпяшайцеся з купляй Беларускага Адрэўнога Календара на 1936 год,

бо пасля можа не стаць. Бел. Адрэўны Календар на 1936 г. выданы на добрай сатынаванай паперы з прыгожай вокладкай.

Зьмест календара багаты і размавіты. Многа добрых парадаў. Два стылі: новы і стары. Ёсьменны м-ца.

Купіць можна ўсюды.

Цана аднаго экзэмпляра 50 грошаў.

Хто адразу купляе ад 10 да 25 календароў, плаціць 40 гр., ад 25 да 100 календ. — плаціць 37 гр., 100-300 — 35 гр., 300 — 1000 — 33 гр. за штуку. Галоўны склад: Беларуска Кнігарыя „ПАГОНЫЯ“; Вільня, Завальная вуліца № 1—1.

БЕЛАРУСЫ! Прысылайце ахвяры на фонд беларускай асьветы! — Пашырайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

Dr. Stanisław Hryniewicz

Асьвета

(Ab Narodnym Uniwersytecie i inšych sposabach aświetnajej pracy).

10. Biblijateka čytalnia.

Praŭdu kažućy, koźnaja biblijateka pawinna być adnačasna čytalnaja. Heta najlepšaja forma pracy. Čaj biblijateka nia budzie kramaju, dzie kuplajecca tawar, a kupiŭšy jaho, chutčej uciakajem da chaty. Razumiejucy hetak, jak było wyšej haworana ab biblijatecy, razumiejem wielmi dobra, što jak-ha terytorija jaje budzie miescam abmienu duhiak, miescam dyskusy, dzie ŭsieńkaje, što zacikawila, što nabalela ŭ dušy, a što ŭjawilaśia pry čytańni, dobra wyjaśnienca, raskumiakajeca. Hutarka ŭ čytalni pakaža jasna, ci čytać usieńka zrazumieŭ. Hetkim čynam čytalnia budzie pieršym naturalnym hirtkom, dzie buduć wykoŭwacca zmahary i pawadyry dobra razumiejucyja siabie i swaje zadačy.

Centralnaja ustanowa pamoža čytalnam ciera swaich delehataŭ. Delehaty henyja miecimuć lahčejšuju rebotu, jany pamahacimuć tolki raźwizać dašpieŭšyja pytańni, jakich nia ŭmiecimuć dawiaści da kanca samyja čytačy na miescoch. Delehaty pamohuć praktičnymi radami. Na henym ślachy z čytalni moža wykrytalizawacca taki ci inšy kurs, zaležna ad patreby i zacikaŭleńnia siabroŭ dadzienaha

zhurtawańnia.

Knižki buduć nasampierš mahčymaščaj prymemna prawiaści čas, henyja-ž knižki buduć usim krynicaŭ nowych idejaŭ. Jany pamohuć čysta praktična nawučać, jak lepš haspadaryć, jany pakazuć bolšy i šyrejšy świet. Wialiki tutaka plus knižki, što jaje my možam zaŭsiody выбраць, kali ludziej najčašćiej my nia wybiraem a mižwolna lučajem u takuju ci inšuju hramadu ludziej, dzie nam treba ažo datarnawacca da taħo, čaho jany ad nas chočuć.

Čalawiek nia żywie zaŭsiody ŭ sfery wysokich ideałaŭ, dyk zrazumieła, što ŭ biblijatecy pawinny być knižki roznaha žmiestu. Buduć u jojknižki lohkaħa žmiestu, buduć bajki, buduć powieści, buduć inšyja, naskolki moža zdabycca dadzienaja biblijateka.

Hramadzki charakter biblijateki daść nam mahčymašč wykarystać usie tyja asnaŭnyja typy čytačoŭ, pamij jakimi najčašćiej nahladajem: I. tych, što cikawiacca paważnaju lekturaju, II. lohkija typy, što cikawiacca tolki „cikaŭnymi“ knižkami i III. inertyja adzinki, jakimi treba ažo ad samaha pačatku pakirawać, samyja jany nia ŭmiejuć выбраць, nia wiedajuć, jakaje knižki jany chočuć. Pry ŭmiełym kiraŭnictwie z henaje katehoryi čytačoŭ wyrastuć karysnyja pracauniki.

Sprawaju kiraŭnictwa biblijateki-čytalni i ŭmiełaħa supracoŭnictwa z siabrami instytucy, — kab čytać prajšoŭ hetki ślach pry knižkach: kazki, ci

ahulaŭ najlahčejšaja lektura, jakuju možna budzie narychtawać, chacia b u formie bahata ilustrowanych knižyc, dalej da lohkaħe powieści, da powieści histaryčnaje (tutaka čytać čukacimie swaje niejkaje indywiduálnaje praŭdy), dalej padručnik historyi, hieohrafil, lektura etnohrafichnaje, flora i faŭna, halina fizyki i chimii, handel. Niamia blazumouna i niemahčymaja zusim niejkaj ahulnaja padrabiaznaja recepta i prahrama, jak pačynać, ad jakich knižak, pracu aświetnuju z dadzienaju adzinkaju. Kali adnak jšo-b ab našyja sučasnyja bielarskija ŭmowy, dyk hetkaju abecadaju dzieła swiedamych budzie swaje rodnaja paeziija. Koźny, ci stary, ci malady, ci staly mužčyna ci dzieŭčyna, što rupilaśia dahetul tolki ab tancach i chłapiec paważny i zabijaka wiaskowy — ŭsie jany miecimuć što pačytać. Wielmi pažadana, kab jaknajčašćiej ŭ čytalni, nať u prysutnaści niekalkich asobaŭ, toj, chto umiej krychu deklamawać, kab přečytaŭ na hołas paru strejniejšych wieršaŭ. Heta wielmi zaachwočywaie tych, chto pałochaiecca wieršawanaje literatury, i pakazwaje adnačasna na jaje charastwo, čaho nia bačycca ŭ prozie.

Adnyja z čytačoŭ nojduć samyja svoj ślach, inšym treba pakazać, dzie i čaho im šukać. Adno tolki nie zabywacca, što biblijateka — heta mahčymašč pracy. Jak biblijateka naładzicca, jakija buduć u joj umowy pracy, takija jana rezultaty pakinie pa sabie.